

O deťoch, ktoré sa cez prázdniny dobrovoľne vracajú do školy

13.8.2026 - | Človek v ohrození

Kým mnohé deti trávajú leto na kúpaliskách či pri mori, školáci a školáčky na severe Ukrajiny sadajú do lavíc, aby dobehli učivo, ktoré si pre vojnu nestihli osvojiť.

Počas leta pomáhame dobiehať zameškané učivo

Letecké poplachy, výpadky elektriny, časté presuny do krytov či striedanie prezenčnej a online výučby. Takto už niekoľko rokov vyzerá školská dochádzka žiakov a žiačok na severe Ukrajiny. Opakované prerušenia im sťažujú pravidelné učenie a postupne prehľbujú medzery vo vedomostiach.

Aj preto od júna do augusta tohto roka organizujeme na desiatich školách v Černihivskej a Sumskej oblasti kurzy zamerané na dobiehanie zameškaného učiva. Do programu sme zapojili 15 miestnych učiteliek a stovky školákov a školáčok, ktorí si dopĺňajú vedomosti z matematiky, ukrajinského a anglického jazyka. Pri výbere škôl sme uprednostnili vzdialenejšie lokality, vidiecke obce a menšie mestá, keďže rodiny v týchto oblastiach majú často obmedzenejší prístup k ďalším možnostiam doučovania.

Tisíce hodín poplachov narúšajú vzdelávanie

Černihivská a Sumská oblasť patria medzi regióny, ktoré pravidelne čelia ruským útokom. Podľa platformy air-alarms.in.ua zaznamenali v Černihivskej oblasti od 1. septembra minulého roka do 31. mája tohto roka cez 4 000 leteckých poplachov, ktoré spolu trvali viac ako 10 000 hodín. V Sumskej oblasti zaznamenali za rovnaké obdobie cez 1 400 poplachov, ktoré spolu trvali viac ako 5 000 hodín.

Školy môžu vyučovať prezenčne len vtedy, ak majú vhodný protiletecký kryt. Keď zaznie poplach, vyučovanie sa preruší a všetci sa presunú do bezpečia. Ak sirény znejú dlho alebo opakovane, triedy sa už k plánovanému učivu často nevrátia.

Niektoré školy striedajú prezenčnú a dištančnú výučbu aj pre nedostatočnú kapacitu krytov. Online hodiny však komplikujú výpadky elektriny a nestabilné internetové pripojenie.

„Počas školského roka sa deti jeden týždeň učili v škole a ďalší na diaľku. Dištančné vzdelávanie však bolo efektívne približne len na 50 percent. Keďže sa nachádzame veľmi blízko hraníc, často dochádzalo k výpadkom elektriny, ktoré niekedy trvali až osem hodín denne. Nie všetky deti sa tak mohli pravidelne pripájať na vyučovanie a učiť sa. Aj preto sú takéto projekty nevyhnutné,“ vysvetľuje Iryna, učiteľka anglického jazyka z mesta Mena v Černihivskej oblasti.

Vzdelávanie súčasnej generácie narušila už pandémia koronavírusu. Po nej prišla plnoformátová vojna. Mnohé deti v týchto oblastiach nezažili stabilný školský režim niekoľko rokov po sebe.

„Ide o generáciu detí, ktorá do ôsmeho ročníka zažila iba jeden bežný školský rok. Potom prišla pandémia a po nej vojna. Deti tak už dlhé roky nemajú stabilné a pravidelné vzdelávanie,“ dodáva Iryna.

Aj stredoškóoláci a stredoškóoláčky sa vracajú k základom

Dôsledky nepravideľnej výučby vidia učiteľky na hodinách každý deň. Mnohí žiaci a mnohé žiačky sa musia vracáť k témam, ktoré mali zvládnuť pred niekoľkými rokmi. **Bez potrebných základov totiž nedokážu nadviazať na náročnejšie učivo.**

„Počas ôsmich rokov pedagogickej praxe som nevidela také výrazné vzdelávacie straty, aké spôsobila pandémia a vojna. Najviac ich pociťujú deti, ktoré boli na začiatku rozsiahlej vojny v šiestom alebo siedmom ročníku, teda v období, keď si osvojujú základy matematiky. Dnes sa aj stredoškóoláci vracajú k učivu, ktoré mali zvládnuť už pred niekoľkými rokmi,“ vysvetľuje učiteľka matematiky Natália.

Letné kurzy sa preto nesústredia na nové témy. Deti si upevňujú najmä poznatky, ktoré si pre pandémiu, vojnu a opakované prerušenia výučby nestihli dostatočne osvojiť.

Učia sa v menších skupinách, vďaka čomu sa im pedagogičky môžu venovať individuálnejšie. Žiaci a žiačky majú viac priestoru pýtať sa a opakovať si učivo, zatiaľ čo učiteľky môžu podrobnejšie vysvetliť témy, ktorým deti nerozumejú. Tempo sa prispôsobuje potrebám konkrétnej skupiny.

Kurzy zároveň ponúkajú priestor na osobný kontakt s rovesníkmi a rovesníčkami. Po dlhých obdobiach online výučby má aj spoločný čas v triede dôležitú úlohu.

„Vidíme, že postupne znovu získavajú záujem o učenie, viac sa pýtajú a aktívnejšie pracujú. Takéto projekty im nepomáhajú len prekonať vzdelávacie straty, ale dávajú im aj pravidelný režim a podporu, ktorú počas vojny potrebujú,“ hovorí Natália.

Do školy sa vrátili z vlastného rozhodnutia

Hoci kurzy prebiehajú počas letných prázdnin, dobrovoľne sa na ne prihlásilo veľa detí. Záujem prejavili najmä žiaci a žiačky deviataho a desiateho ročníka, ktorí sami vnímajú, že pre roky nepravideľnej výučby majú v učive výrazné medzery. Počas našej júlovej návštevy viaceré z nich ocenili najmä možnosť venovať sa učivu pokojnejším tempom.

„Prišla som sem, aby som cez leto nezabudla angličtinu. Tu sa nemusíme ponáhľať. Ak niečomu nerozumieme, učiteľka nám to pokojne vysvetľuje aj dvadsať minút,“ hovorí deviatačka Ksenija.

Dôležité je aj to, že rodiny za účasť neplatia. Súkromné doučovanie si totiž nemôže dovoliť každý.

„Ak si rodičia nemôžu dovoliť platiť doučovanie, môžeme prísť sem a učiť sa zadarmo,“ hovorí šiestak Tymofij.

Podľa Iryny reagujú pozitívne aj rodičia. Viacerí by privítali, keby podobné aktivity pokračovali počas školského roka alebo nasledujúcich prázdnin.

Podporu dostávajú aj učiteľky

Projekt sa nesústreďí iba na dopĺňanie vedomostí žiakov a žiačok. Všetky učiteľky zapojené do programu sa zúčastňujú na skupinových online stretnutiach so psychologičkou.

Aj pedagogičky čelia neistote, dlhodobému stresu a náročným situáciám, ktoré prináša práca počas vojny. Na stretnutiach získavajú praktické nástroje na zvládanie záťaže a prevenciu vyhorenia. Venujú sa práci so stresom a úzkosťou, emocionálnej sebaregulácii či motivácii žiakov a žiačok bez vytvárania ďalšieho tlaku. Hovoria aj o náročnom správaní a spôsoboch, ako riešiť konflikty bez zvyšovania napätia.

Psychologička s nimi rozoberá aj prejavy chronického stresu. Deti môžu reagovať úzkosťou, apatiou či agresivitou alebo sa uzatvárať do seba. Niektoré navyše zažili vysídlenie, stratu blízkeho človeka alebo inú krízovú situáciu.

Keď majú učiteľky nástroje na zvládanie vlastnej záťaže, zostáva im viac kapacity reagovať aj na potreby detí. Psychosociálne stretnutia preto tvoria dôležitú súčasť projektu a pomáhajú pedagogičkám pokračovať v práci bez toho, aby prehliadali vlastné vyčerpanie.

Vzdelávacie aktivity na severe Ukrajiny nadväzujú na pilotnú fázu z roku 2024 a sú súčasťou projektu **Zlepšenie blahobytu a rozvoja detí a mládeže v Černihivskej a Sumskej oblasti**, ktorý realizujeme s finančnou podporou vlády Faerských ostrovov.

<https://clovekvohrozeni.sk/o-detoch-ktore-sa-cez-prazdniny-dobrovolne-vracaju-do-skoly>